

Гојно Гобовић

ОПШТИНСКИ ИЗБОРИ У ГРАХОВУ 1936. ГОДИНЕ

Пошто су расписани општински избори, комунисти Грахова су процијенили да постоје сви услови да се у оквиру удружене опозиције изађе на изборе и да се могу побједити режимски оријентисане снаге. Дошло је до договора са опозиционо оријентисаним људима. То је учињено још за вријеме док су Сава, Павле и Јован–Брђо били у илегалности. Они су давали смјернице у припреми изласка на општинске изборе. Договорено је да се као кандидат за предсједника општине истакне Илија Ст. Миловић, као најпогоднија личност из редова Партије и Удружене опозиције. Нешто прије избора другови Сава, Павле и Јован одлучили су да се предају суду у руке, али су до њихове предаје властима већ биле извршене главне припреме за изборе. У вријеме општинских избора на територији граховске општине дјеловало је седам партијских организација, са око 70 чланова Партије и приближно толико чланова СКОЈ-а. То је била јака снага, јер и чланови СКОЈ-а били су толико зрели да би могли бити сви учлањени у Партију. Са тим се није журило, јер је партијска организација ионако била бројна, а критеријуми за пријем у њу су били доста оштри. Велики број партијских симпатизера чинио је запажену снагу за извршавање партијске политике.

Како је већ изложено, од раније су многе друштвене организације комунисти држали у својим рукама.

Режимске снаге предводио је дотадашњи предсједник општине Андрија Миловић. Он је био свјестан да је тренутна ситуација наклоњена комунистима, па се овога пута није ни појавио као кандидат за предсједника општине. По његовој замисли, на листи режима кандидован је Стеван Билајић, сељак из Загоре. Иако су комунисти били свјесни са каквом снагом располажу, ни за тренутак нијесу потцјењивали противника, већ су се свим расположивим снагама покренули у борбу за што већи број бирача. У исто вријеме су се и рисански комунисти припремали да са својим кандидатом за предсједника општине изађу на предстојеће изборе.

Чланови Мјесног комитета Грахово – Сава, Павле и Јован Ковачевић одржавали су везе са комунистима Вељком Ђатовићем и Вељком Дробњаковићем из Рисна и Савом Илићем, Вукадином Самарџићем и

Петром Бојанићем из Кривошија. Са њима су се договорили о сарадњи приликом припреме за општинске изборе, јер су успјеси једних потпомагали успјеху других. Још док је Никола Ђурковић био у Македонији, поменути три комуниста су преко писама одржавали везу са њиме и били су упорни да се Никола појави као кандидат за предсједника општине Рисан. У Рисну је била много јача режимска снага него у Грахову, па је требало много упорности и вјештине да се тако јак противник победи. Није тешко доћи до закључка да је добра сарадња комуниста двије сусједне општине донијела и побједоносне резултате. Комунисти Грахова су тако распоредили своје снаге да се нађу на сваком мјесту гдје се окупљају снаге режимски оријентисане. Најчешћа мјеста за агитацију биле су кафане, којих је у то вријеме у Грахову и околини било доста. На дан избора снаге наклоњене комунистима у граховској општини однијеле су величанствену побједу над снагама режима. Илија Миловић је победио са великом већином гласова. Резултати те побједе били су сљедећи: Илија Миловић је заузео мјесто предсједника општине, на дужност дјеловеће у општинској управи постављен је добар комуниста Крсто Симов Булајић, а као службеник општине Мишо Т. Самарџић; од девет одборника који су изабрани седам су били комунисти или њихови симпатизери; само два одборника били су на страни режима, и то Андрија Миловић и његов блиски сарадник и кандидат за предсједника општине Стеван О. Булајић. Ова два режимски оријентисана одборника само су присуствовали на двијема сједницама одбора и, увидјевши да не могу ништа спровести од онога што би жељели, дигли су руке од даљег рада.

Послије преузимања управе у цјелини, кренуло се на проширење и учвршћење освојених позиција у друштвеном животу у општини. Током 1937. године долазе из затвора Сава, Павле и Јован Ковачевић. Партијска организација се све више учвршћује. То је ишло у складу са општом ситуацијом у Партији Југославије. Тада су комунисти и Мјесни комитет у Грахову настојали да се све ради по строгим партијским одређењима. Предсједник општине био је свјестан да је одговоран пред обје тежње које су међусобно биле сасвим супротне. Било му је јесно да ако се хоће одржати достигнуто треба испуњавати одредбе закона, а са тиме није било лано ускладити тежње комуниста. Зато је покоји пут долазило до неспоразума између предсједника општине и чланова Мјесног комитета. Те су несугласице трајале све до устанка. Треба овдје напоменути да Илија није био члан Партије, иако је све вријеме био одлучни комуниста. По карактерним особинама био је оличење набољих особина граховског народа. А до несугласица је долазило и због његових тако чврстих ставова.

Илија је успио да одржи комунистичку управу у општини све од избора у новембру 1936. године, па до капитулације старе Југославије. Приликом капитулације поступио је сасвим како треба: напустио је општину, пошто је спалио сву архиву која би могла да послужи окупатору. О свему овоме биће више речено у прилогу о лику Илије Миловића. Илија је један од свијетлих ликова револуције у Грахову и такав је остао до посљедњег тренутка, када је пао погођен непријатељским рафалом у борби за Пљевља 1. децембра 1941. године.